

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Асен Иванов Асенов,

от катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда“ на Геолого-географски факултет при Софийски университет “Св. Климент Охридски”,

съгласно заповед № РД-38-79/09.02.2023 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ и на основание на чл. 4, и чл. 5 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, чл. 57 ал.(1) и ал. (2) от Правилника за приложение на ЗАРСРБ, чл. 108 ал. (1) и ал. (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на академични степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ и решение на Факултетния съвет на Геолого-географски факултет протокол № 3 от 31.01.2023 г., т. 7) и обява в ДВ, бр. 100 от 16.12.2023 г.

Относно: Процедура за заемане на академична длъжност “доцент” по професионално направление 4.4. „Науки за Земята“, специалност „География на туризма и рекреацията“ обявен в Държавен вестник бр. 100 от 16.12.2023 г. – един, със срок за подаване на документи - 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“ за нуждите на катедра “География на туризма” на Геолого-географски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“.

В предвидения от Закона за развитието на академичния състав в Република България срок, документи за конкурса са подадени от един кандидат – гл. ас. д-р Раденка Костадинова Митова. Представените от нея документи и научна продукция са допуснати за участие в конкурса и отговарят на изискванията на закона. Първото заседание на журито е проведено на 24.02.2023 г. и на него са избрани председател и рецензенти, съобразно нормативната уредба. Нямам забележки по процедурата.

1. Професионален опит. Гл. ас. д-р Раденка Костадинова Митова (род. 17.03.1973 г.) е завършила бакалавърска степен в специалност „География“ на Геолого–географски факултет през 1998 г. Тя притежава богат преподавателски опит като учител по география и икономика последователно през: 2003-2007 в 93 СОУ „Ал. Теодоров Балан“, гр. София; през 2008-2015 в 153 Профилирана гимназия „Неофит Рилски“, гр. София; а през учебната 2013/2014 е работила като учител по география и икономика (граждански договор) в 37 СОУ „Райна Княгиня“, гр. София. Раденка Митова е завършила две магистърски програми: Първата по Физическа география, ландшафтознание с опазване на природната среда през 1999 г. в Катедра „Ландшафтознание и опазване на природната среда“ на Геолого-географски факултет, а втората по Туризъм (културен туризъм) към Катедра „География на туризма“ също в Геолого-географски факултет. Раденка Митова е редовен докторант от 10.01.2013 г. до 10.01.2016 г. в Катедра „География на туризма“ на ГГФ при СУ „Св. Климент Охридски“. Защитила е докторска дисертация на тема: „Устойчиво развитие на туризма на Витоша“ на 02.02.2017 г. с диплома № СУ 2017-14, издадена на 28.02.2017 г.

Работила е като изследовател в НИГГГ на БАН и като изследовател второ ниво (R2) в СУ Св. „Климент Охридски“, а от 10.10.2017 г. и понастоящем е на основен трудов

договор като главен асистент в Катедра „География на туризма“ към Геолого-географски факултет на СУ Св. „Климент Охридски“.

Д-р Митова притежава много добра научна квалификация в областта на природната география и е демонстрирала завидни умения при реализирането на изследователските дейности по изпълнението на ННП „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ в СУ „Св. Кл. Охридски“ в рамките на споразумения с МОН.

2. Научни резултати. Общият брой на публикациите на д-р Митова е 32 бр., но за участие в настоящия конкурс са представени 24 бр. публикации, като от общия брой на публикациите са изключени тези, които са представени за придобиване на докторска степен, автореферат и публикуваните абстракти. Публикациите, представени за рецензиране в конкурса за доцент са 24, които включват 19 броя статии, 2 монографи и 3 глави от книги.

По група показатели А кандидатът има 50 точки при изискуеми 50 т.

В група показатели В е представена монографията "Между културата и туризма: туристическите атракции, основани на културното наследство. Унив. изд. "Св. Кл. Охридски" ISBN 978-954-07-5167-2 " (в съавторство с проф. Асенова, проф. Маринов, доц. Николова, доц. Петкова и докторант Ч. Истаткова). Според приложения разделителен протокол 120 стр. от монографията са авторско дело на д-р Раденка Митова.

Приемам, че по група показатели В кандидатът има 100 точки при изискуеми 100 т.

Показател Г.6. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" или за присъждане на научна степен "доктор на науките". Публикувана е книга „Концепция за устойчиво развитие на туризма на Витоша“. УИ "Св. Климент Охридски", С., ISBN: 978-954-07-5065-1, която носи на кандидата **30 т.**

Следващата група от публикации **Г-7**, предоставени за рецензиране от д-р Раденка Митова в конкурса за доцент, включва три статии публикувани в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация. Тези статии носят **59 точки** на кандидата.

Към показателя **Г-8** с включени научни публикации в нереперирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове са представени 16 публикации (от Г-8.1 до Г-8.16), които разпределени по 20п носят на кандидата **139,7 т.**

По Показател **Г-9**. Публикувани глави от колективни монографии са представени три глави от колективни монографии (от Г-9.1 до Г-9.3), които носят на кандидата **11,6 точки.**

Общо за група показатели Г се събират 240,3 т. (30+59+139,7+11,6=240,3) при изискуеми 200 т.

В приетите от мен статии за конкурса при осем публикации кандидатът е първи автор, от които в шест е самостоятелен автор, в пет публикации е втори автор, в още пет публикации е трети автор, както и в пет публикации е пети автор и в една публикация е последен шести автор. Анализът върху участието на кандидата като автор в представените публикации за конкурса показва, че тя е първи автор в една трета от публикациите. Също в

повече от две трети от публикациите тя е първи или втори автор, което илюстрира значителния принос на кандидата в представените научни разработки. Освен това трябва да се добави, че 11 бр. от представените за конкурса публикации са написани на английски език.

3. Отражение в научната литература. По отношение на отражението на научните постижения на д-р Раденка Митова в научната литература, тя е представила лично изработена библиографска справка за установените нейни цитирания в научната литература, които възлизат на 37 (тридесет и седм), като 5 от тях се отнасят към индикатор Д-10 (Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове), 6 от тях се отнасят към Д-11 (цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране), 26 от тях се отнасят към Д-12 (цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране). Съответно, тези цитирания представляват **25 точки** към Д-10, цитиранията, отнесени към Д-11 съставляват **18 точки**. Към следващата категория Д-12 (цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране) са посочени 26 цитирания, които носят **52 точки**.

По група показатели Д кандидатът набира (25 +18+52) общо 95 т. при изискуеми 50 т.

Според приложената справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3, съответно на изискванията по чл. 2б, ал. 5 от ЗРАСРБ и съгласно Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“ за условията и реда на придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности, кандидатът за академичната длъжност „доцент“ покрива и надхвърля изискуемите норми.

4. Научни и научно-приложни приноси.

В представената справка за научните приноси на научните публикации на гл. ас. д-р Раденка Костадинова Митова, представени за рецензираните при участието в конкурса за доцент по ПН 4.4. Науки за Земята (География на туризма и рекреацията), обявен в ДВ, бр. 100 от 16.12.2022г.), са обособени три групи: **1.** Рекреационна екология и устойчиво управление на туризма и рекреацията в защитени природни територии, **2.** Туризм, основан на българското природно и културно наследство с две подкатегории: 2.1. Туризм, основан на българското културно наследство и 2.2. Туризм, основан на българското природно наследство. **3.** Градски туризм.

1. Към първата група приноси са включени рекреационна екология и устойчиво управление на туризма и рекреацията в защитени природни територии.

Започвам с критична бележка към тази група от приноси, защото определянето на конкретните обекти като Природен парк „Витоша“ или Национален парк „Рила“, кореспондира само с категориите от Закона за защитените територии в България. Авторът пропуска съществена характеристика на тези природни обекти, а именно, че те са изцяло включени като части от Защитени зони в екологичната мрежа NATURA 2000 и би било много по-добре да се определят като защитени природни обекти, а не само като защитени територии, както е по националното законодателство. Това се определя и от разбирането, че екологичната мрежа NATURA 2000 е уникална и първата в света, създадена с такива

гигантски размери, а Европейския съюз потвърждава нейното развитие като едно от постиженията на тази доброволна организация от независими държави.

Авторът е предложил цялостна научнообоснована концепция за устойчиво развитие на туризма в дестинация Витоша, в която е направен детайлен анализ на системата на туризма и нейната среда и е приложен едновременно ресурсно-средови и продуктовопазарен подход [Г.6.1]. Разработен и тестван е интердисциплинарен алгоритъм за извеждане на пространствен модел (зониране) за устойчиво устройване и управление на туризма, съобразно екологичната поемна способност на природните комплекси в планината Витоша, операционализиран в ГИС среда [Г.6.1; Г.8.1]. В контекста на проблема с презастрояването е направен детайлен анализ на настанителния сектор в дестинация Витоша, като са оспорени предвижданията за пълно възстановяване и разширяване на легловата база на територията на ПП „Витоша“, оспорен е курортният статут на ПП „Витоша“ и са повдигнати въпроси за избора на визия за бъдещо развитие на дестинацията, както и за необходимостта от провеждане на специализирано устройствено планиране [Г.6.1; Г.8.2].

В контекста на обществените тревоги, относно ситуацията в района на Седемте рилски езера, НП „Рила“, за първи път у нас са предприети целенасочени проучвания на негативните екологични въздействия на посетителския поток. В ГИС среда са извършени инвентаризация, анализ и оценка на пространствения натиск (гъстота, дисперсия, площ) на туристическите пътеки и палатковите лагери в района на циркуса на Седемте рилски езера върху водосборните басейни, релефните форми, почвите, ландшафтните и хабитатите. [Г.8.11]. Въз основа на теренно проучване в предварително определени на случаен принцип точки по пътечната мрежа е изследвана и документирана пътечната ерозия в района на циркуса на Седемте рилски езера, както и устойчивостта на различните типове почви към пътечна деградация [Г.7.2; Г.8.16]. Събраните данни разкриват съвременното състояние на пътеките по отношение на пътечната деградация и са добра изходна база за мониторинг на бъдещи промени, респективно за предприемане на по-добре информирани решения за управление на посетителските въздействия, както и за провеждането на допълнителни анализи за негативните рекреационни въздействия.

2. Втората група от приноси включва анализ и интерпретация на развитието на туризма, основан на българското природно и културно наследство. Приносният характер на тези изследвания е представен в две подточки: 2.1. Туризмът, основан на българското културно наследство и 2.2. Туризмът, основан на българското природно наследство.

Към първата подточка кандидатът е предложил теоретично обоснована и практически приложима типология на туристическите атракции, основани на българското културно наследство в подкрепа на тяхното правилно и устойчиво управление [В.3.1; Г.7.3]. Типологията е тествана чрез собствено емпирично изследване на терен по предварително определен маршрут на туристически атракции, основани на българското културно наследство, посредством полуструктурирано интервю с оператори на 46 обекта, както и 668 анкети на посетители на 30 от тези обекти [В.3.1]. Проучването е извършено с оглед разкриването на актуалното състояние и идентифициране на проблеми и добри практики от гледна точка на предлагането и търсенето. По специално разработени методики са идентифицирани пространствени клъстери на търсенето на атракции, основани на

културното наследство [В.3.1; Г.8.7], разкрит е профилът на посетителите на атракции, основани на културното наследство [В.3.1; Г.8.10]. Извършено е изследване на кулинарните празници и фестивали в България в качеството им на атракции, основани на културното наследство [Г.8.6]. В допълнение е извършено проучване на представянето на изследваните обекти в дигиталното пространство, включително и разкриване на основните маркетингови практики на изследваните обекти, с оглед адекватно предоставяне на необходимата информация, популяризиране на обектите и създаване на положително отношение към българското културно наследство [В.3.1]. Специално внимание е отделено на онлайн репутацията на атракциите, основани на българското културно наследство, където са разкрити сериозни проблеми, предизвикателства и пропуски и е установено, че онлайн репутацията на атракциите, основани на българското културно наследство се формира в реална, а не във виртуална среда [Г.8.9]. Разработена е методика и е проведено проучване относно отражението на кризата предизвикана от разпространението на Ковид-19 в секторите култура и туризъм, основан на културното наследство, като са изяснени условията за адаптиране към безпрецедентната кризисна ситуация [Г.9.2; Г.9.3].

Към втората подточка е разработена цялостна методологична рамка за картографиране и оценка на екосистемните услуги, предоставяни от природното наследство на България. По специално – дефинирани са критерии за оценяване на екосистемните услуги, предоставяни от природното наследство на България за рекреация и туризъм [Г.8.14]. На тази основа е извършена приоритизация на екосистемните услуги, предоставяни от българското природно наследство, групирани в приоритетни групи – задължителни, препоръчителни и нископриоритетни [Г.8.13]. Критерийната база е тествана и успешно приложена за оценка на предоставяните културни екосистемни услуги от ландшафтите на Мальовишкия дял на Рила и Урдиния циркус, НП „Рила“, както и от пещерите в карстовите територии на Смолянска област [Г.8.12; Г.8.15]. Разработена е методика и е извършен сравнителен анализ на представянето на обекти на българското природно наследство в дигитална среда в сравнение със световните тенденции. Чрез него са разкрити главните информационни дефицити на официалните уебсайтове на обектите, чието запълване би помогнало за изграждането на бранд „Българско природно наследство“ с оглед популяризиране и създаване на положително отношение, включително и за нуждите на туризма и рекреацията [Г.7.1].

3. Третата група от приноси включва изследванията, насочени към градския туризъм.

Въз основа на анализ на статистически данни и кодиране на съдържание на полуструктурирани интервюта с ключови информатори са изследвани тенденциите и факторите за развитие на туризма в София, които показват, че столицата постепенно се превръща от междинна спирка в крайна дестинация за чуждестранни посетители [Г.9.1; Г.8.3]. Като един от важните фактори за бурното развитие на туризма в София се открояват няколко „безплатни“ и платени иновативни градски турове, предлагани от няколко доставчика, които не принадлежат към традиционния туристически бизнес и са получили много високи потребителски оценки в популярния туристически уебсайт TripAdvisor. Изследвана е иновативността на тези доставчици и техните продукти по утвърден в научната литература модел на иновациите в областта на услугите, а анализът показва

иновативност във всички изследвани аспекти [Г.8.4; Г.8.8]. В допълнение, чрез кодиране на съдържанието на потребителските коментари в сайта TripAdvisor, са разкрити ключовите детерминанти на туристическото преживяване на предлаганите иновативни продукти [Г.8.5; Г.8.8].

Към научно-приложните приноси могат да бъдат посочени 9 научни проекти, в които е участвал кандидатът. Два от проектите са международни: ETGG2030 DM 141115 – WP1 Contract Bulgaria BE2021-22428 и КП-06-ПРусия-112, като първият е съставна част от по-голям общеевропейския проект „European Tourism SME Going Green 2030“, а вторият е посветен на разработване на пространствени структурно-функционални модели на крайбрежните туристически рекреационни системи в тихоокеанска Русия, Крим и България (2020-2021).

Д-р Раденка Митова е участвала в пет национални проекта, три от които по Програма „Млади учени и постдокторанти“, един проект - BG05M2OP001-1.001-0001, за изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ – „Концепция, гъвкава методика и пилотна геопропространствена платформа за достъп на българското природно наследство до европейския дигитален общ пазар на знания и информационни услуги“ (2019-2021) и един проект по ННП „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ (2019-2021). Кандидатът е участвал в два вътрешноуниверситетски проекти: Иновации в градския туристически продукт на София: проучване на избрани туристически обиколки и тематични турове; договор 80-10-180/16.04.2019 и Иновативни градски турове и тематични маршрути в София: детерминанти на преживяването и ключови фактори за успех; договор № 80-10-55/13.04.2020.

5. Дейности, свързани с учебната и научноизследователската дейност:

От направената справка по учебните планове и отчети на гл. ас. д-р Раденка Митова от отдел „Образователни дейности“ към СУ може да се установи, че за последните пет години тя е имала средногодишна аудиторна заетост възлизаща на 362 часа. Д-р Раденка Митова е осъществила научно ръководство на един успешно защитил дипломант в Катедра ЛЕОПС - Младен Илиев Силвестриев на тема: Културни екосистемни услуги от представителни ландшафти в Мальовишкия дял и Урдиния циркус в Рила. Кандидатът е участвал с доклади в двадесет научни конференции, като дванадесет от тях са секционни доклади. Д-р Раденка Митова е член на Recreation Ecology Research Network (RERN) – международна мрежа на рекреационните еколози и други учени, с интереси в областта на изследванията и управлението на негативните екологични въздействия на посетителите. Тя е участвала в 9 национални и международни научно-практически и образователни семинари.

Характеризирайки учебната и научната дейност на д-р Раденка Митова трябва да бъде изтъкната и нейната значителна роля при популяризацията на географското знание и науките за Земята. Необходимо е да се подчертае въздействието ѝ върху географската общност и други колеги, които се занимават с екологични и рекреационни проблеми.

6. Критични бележки и препоръки:

Критичните бележки към кандидата са отразени в текста на рецензията.

1. При първата група от приноси съм посочил като критична забележка необходимостта от употребата на термина защитени природни обекти за Природен парк

„Витоша“ и Национален парк „Рила“, защото като категории от Закона защитените територии в България те изцяло са включени в съответните защитени зони от екологичната мрежа NATURA 2000.

2. Независимо от не особено дългия стаж като преподавател в Катедра „География на туризма“ препоръчвам на кандидата в бъдещата си научна дейност да положи усилия за привличане на нови свои дипломанти, което е и критика към цялата катедра за равномерно разпределение научното ръководство на дипломантите.

3. Не като критика, а като съвет към кандидата е да използва инерцията в публикационната си дейност по пътя за придобиване на следващо научно звание.

7. Заключение. Преподавателската, научноизследователската и научно-приложната дейност на гл. ас. д-р Раденка Костадинова Митова отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, както и получените точки по необходимите наукометрични показатели на НАЦИД отговарят на изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“. **Препоръчвам избора на д-р Раденка Митова за „доцент“** в област на висше образование **4. Природни науки;** по професионално направление **4.4. Науки за земята (География на туризма и рекреацията)** за нуждите на Катедра „География на туризма“ към Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

7 април 2023 г.
гр. София

Подпис:
професор д-р Асен Асенов

Катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда“ към
Геолого-географски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“